

O reformi naših direktnih davkov.

(Konec.)

Temeljitejše preiskovanje namreč kaže dokaj jasno, da zamenjena istinitega čistega dohodka iz zemljišč s čistim katastralnim prinosom baš kmetu nikakor ne bi ugajala, temveč da bi to zanj bilo pravo danajsko darilo.

Kajti poljedelski stan ima to prednost pred vsemi drugimi kategorijami davkoplačevalcev, da se pri odmerjenji dohodninskega davka katastralni prinos dotičnih zemljišč nikoli ne bo mogel prezirati. To je oni podatek, kateri se bode moral pred vsem uvaževati od sleherne davčne komisije. Naravno, da uspeh davčne vcenitve ne bode jednak stalni veličini katastralnega prinosa. Kakor letina nanese in ravnotežje tržnih cen poljskih pridelkov ter druge odvažne razmere, s kojimi bode računati cenilnemu organu, sukala se bode končna številka izračunjenega čistega dohodka okolo stabilne številke katastralnega prinosa, kmalu presežajoč to črto, kmalu zopet padajoč pod njo. Poskušajmo z vzgledom, kakor smo si jih več bili napravili v davčnem odseku! Vzemimo si kmeta z lepim nezadolženim posestvom, od katerega je plačati celih 100 gld. cesarskega zemljiškega davka. Nihče ne bode tajil, da takih kmetskih posestnikov je na Slovenskem bore malo, prištevati je takega možaka gotovo med prave vaše magnate. Zemljiškemu davku 100 gld. priličen je katastralni prinos okroglih 440 gld.; prometna vrednost takega posestva znaša običajno skoro 10.000 gld. Recimo torej, da je bila letina dokaj povoljna ter da je komisija, uvaževajoč vse osebne razmere znanega jej davkoplačevalca prišla do zaključka, da znaša za dotično leto čisti njegov dohodek, torej po pokritih troških za hlapce, dekle in dninarje, za domačo in uprežno živino itd. vendar še 900 gld., torej več nego še enkrat toliko kakor katastralni prinos. Od tega zneska denimo, da je kmet

400 gld. bil prejel v gotovem denarji, 500 gld. pa mu je ostalo v poljskih pridelkih za njegovo in njegove rodbine oskrbo. Smelo trdimo, da je tak cenilni rezultat izredno ugoden za davčni erarij ter da bode dejanski uspeh večinoma mnogo nižji. Ali ta svota 900 gld. še ni ob enem davčna podstava, kajti po §-u 196. je od tega dohodka odtegniti še sledeče:

1. cesarski zemljiški davek s	100 gld.
2. deželne, okrajne in občinske priklade, (baje ne previsoko = 80% ces. davka)	80 „
3. vsakovrstne zavarovalnine	20 „
4. od onih 500 gld., katere ima v poljskih pridelkih, $\frac{1}{4}$ v smislu §-a 199., torej	125 „
skupaj	325 gld.

Ako se torej od čistega dohodka dotičnega cenžita v znesku	900 gld.
odtegne še teh	325 „
preostaje še	575 gld.

t. j. davkoplačevalec spada uže pod davčni eksistenčni minimum, ter je dohodninskega davka popolnem prost, ker nima uštevnežnega čistega dohodka več od 600 gld. In tú smo namenoma prezrli še one gotovo zelo pogoste slučaje, da ima gospodar nekoliko rodbinskih členov, sinov, sorodnikov, katere stalno rabi pri gospodarstvu in pri katerih sme po spremenjenem §-u 198. odračunati njih hrano, kar seveda še zmanjša preostanek čistega dohodka. A tak posestnik, katerega smo navedli kot vzgled, je čisto nezadolžen, po vsem neobremenjen. Koliko pa — vprašamo — je v naših krajih jednaci posestnikov, z zemljiščem v prometni vrednosti okolo 10.000 gld. ter z deviško zemljiško polo?

Nekoliko zanimivih podatkov, po katerih se dá nekako od daleč odgovoriti takemu vprašanju, predloženih je bilo davčnemu odseku z vladne strani. Iz njih razvidi se aritmetično razmerje davkoplačevalno po njih dolžnosti na zemljiškem davku. Na Kranjskem na pr. je vsega skupaj zemljiških davkoplačevalcev 108.796, seveda so tú uračunjeni posestniki i najmanjših vrtnih parcel. A kako se razvrsté po svojem davku? Nad 100 gld. zemljiškega davka jih plačuje vsega vkup le 226, namreč od 100—200 gld. le 141 posestnikov (= 0.13%), od 200—500 gld.

68 posestnikov ($=0.06\%$), nad 500 gld. 17 posestnikov ($=0.016\%$). Celih **108.570** je posestnikov, pri katerih znaša predpisani zemljiški davek manj nego 100 gld., ti vsi, v kolikor se ne bavijo poleg poljedelstva še s kako drugo obrtjo ali trgovino, ne bodo prizadeti po novi dohodarini. In njih število se še pomnoži, kajti izmed poljedelcev davkoplačevalcev, katerim je davčna dolžnost večja od 100 gld. zemljiškega davka, bode marsikateri obremenjen z dolгови ter vsled tega spada v nižjo dohodninsko vrsto. Celo ogromno to krdelo poljedelcev davkoplačevalcev torej ne bode nič prispevalo k dohodninskemu davku, pač pa bodo takoj s pravokrepnostjo tega novega davka zauživali sad njegov v obliki davčnih popustov. Kajti tega ne smemo nikoli pozabiti, da poglobiti smoter davčne reforme ni zvišanje državnih dohodkov, temveč odprava davčnih nejednakostij in krivic ter pravična razdelitev davčnih bremen. Uvodilni zakon k novim davčnim predlogam veleva izrecno v členu VII., da je ves dohodek novih davkov (po odbitih deležih posameznih dežel in odtegnenih troških davčne priredbe) uporabljati za popuste pri zemljiškem davku, pri davku na poslopja in splošnem pridobninskem davku. Obseg teh popustov je pač težko razvideti iz umetne strukture vladnega načrta, zlasti ker ga je določiti ex post potom reparticije. Toda v kolikor poznamo mnenje večine davčnega odseka, prevladuje v njem misel, naj se takoj pri oživitvorenji novega davka naravnost pové v zakonu, koliko odstotkov se bode odpustilo pri gori navedenih direktnih davkih. Samo po sebi se razume, da bode velike previdnosti trebalo pri anticipativnem davčnem popustu, vendar se dá soditi tudi navzlic zelo pesimističnem računu, da bode vsled dohodkov novega davka mogoče, zemljiški davek znižati takoj za 10–15%. Vpeljava nove dohodarine pomeni torej za ogromno večino poljedelcev izdatno znižanje njihovega davčnega bremena — in to olajšavo, prepotrebno zlasti v dobi agrarne krize, spravimo v največjo nevarnost, kakor hitro ne odjenjamo z neopravičeno, stvarno napačno tirjatvijo, da je pri dohodkih iz poljedelstva običajno postaviti čisti katastralni prinos namesto pravega čistega dohodka!

Ugovor, da zahteva zakon natančno opisovanje poljskih pridelkov, zaužitih v lastnem gospodarstvu, spisavanje, za kmeta

gotovo mučno, črez vse težavno in sitno — tudi ne drži več. Uže pa prvotnem vladnem načrtu se tega ni bilo bati, in sicer iz prav praktičnih fiskaličnih razlogov ne. Istina je, da je „fiscus“ zelo grabežljiv, ali vendar le tam, kjer more kaj ugrabiti. Najboljše poroštvo proti njegovemu nasilstvu je, da se tako naga-jivo preiskavanje pri kmetskih gospodarstvih mu nikakor ne bi izplačalo. Dela bi pač imel črez vse pretege, komisije bi stale jako dosti, a ker bi ves učinek pri taki individualni ocenitvi le v tem mogel obstati, da se ta ali oni davkoplačevalec naj-nizjih plačilnih vrst višje obdači za par krajcarjev, jasno je kakor beli dan, da bi tako postopanje provzročalo več troškov nego dohodkov ter da bi „fiscus“ delal v lastno izgubo. Kaj tacega pa nobena finančna uprava ne bi mogla mirno gledati! Fino je pa odsekova večina sklenila pri §-u 238., da so vse osebe, ka-terih čisti dohodek 1000 gld. ne prekorači, praviloma opro-ščene davčne izpovedbe. Vsled tega jih bodo ocenjali sumarično, one slučaje izvzemši, kjer davčno oblastvo ali pred-sednik priredbeni komisiji radi posebnih razlogov zahteva indivi-dualno cenitev. Iz tega je pač razvideti, da so baš davčni interesi kmetškega stanu in poljedelstva sploh dovelj zavarovani vsaj pri novem dohodninskem davku.

Tú prekinemo svojo razpravo. Med tem, da izhaja naš spis v predalih „Pravnikovih“, vršila se je znamenita izpremema v vrhovnem vodstvu avstrijske finančne uprave. Dr. Steinbach, duševni oče nove davčne reforme, odstopil je, zapustivši svojemu nasledniku nalogo, pričeto delo spraviti pod varno streho. Novi finančni minister, Ern. pl. Plener je kot poslanec in člen davčnega odseka pač igral jako podredjeno ulogo, komaj da se je udeležil debate, znamenitih nasvetov nismo dosihmal bili čuli iz njegovih ust. Jako dvojimo, da bode kot minister kos svojemu darovitemu predniku, kateri je uprav mojsterski razpolagal s celim ogromnim gradivom, debato vodil, vsak trenutek informo-val, pojasnjeval, čestokrat nasprotnika prepričal. Naravnost re-čemo: Steinbachov odstop vidi se nam nevaren prejudic za njegovo zapuščino.

Fr. Šuklje.

